

Notitie

Ecologische quickscan Huize Johanna (Siza) aan de Vingerhoed 46 in Dieren

Diepenveen, 13 februari 2018

Projectnummer: 2018-005

Aantal pagina's: 10

Opdrachtgever:

Siza
Kemperbergerweg 139e
6816 RP Arnhem

Contactpersoon:

Dhr. S. Brinkman

T 06 - 31 92 66 05

E sander.brinkman@siza.nl

Opdrachtnemer:

EcoNatura - Onderzoek voor Natuur & Landschap
Gewestlaan 45
7431 AJ Diepenveen

Contactpersoon:

Drs. E. van Maanen

T 0570 – 614176

M 06-18969290

E econatura@ziggo.nl

W www.econatura.nl

KVK 55217060

EcoNatura

Onderzoek voor Natuur & Landschap

Science for Nature & People

Vraag- en doelstelling

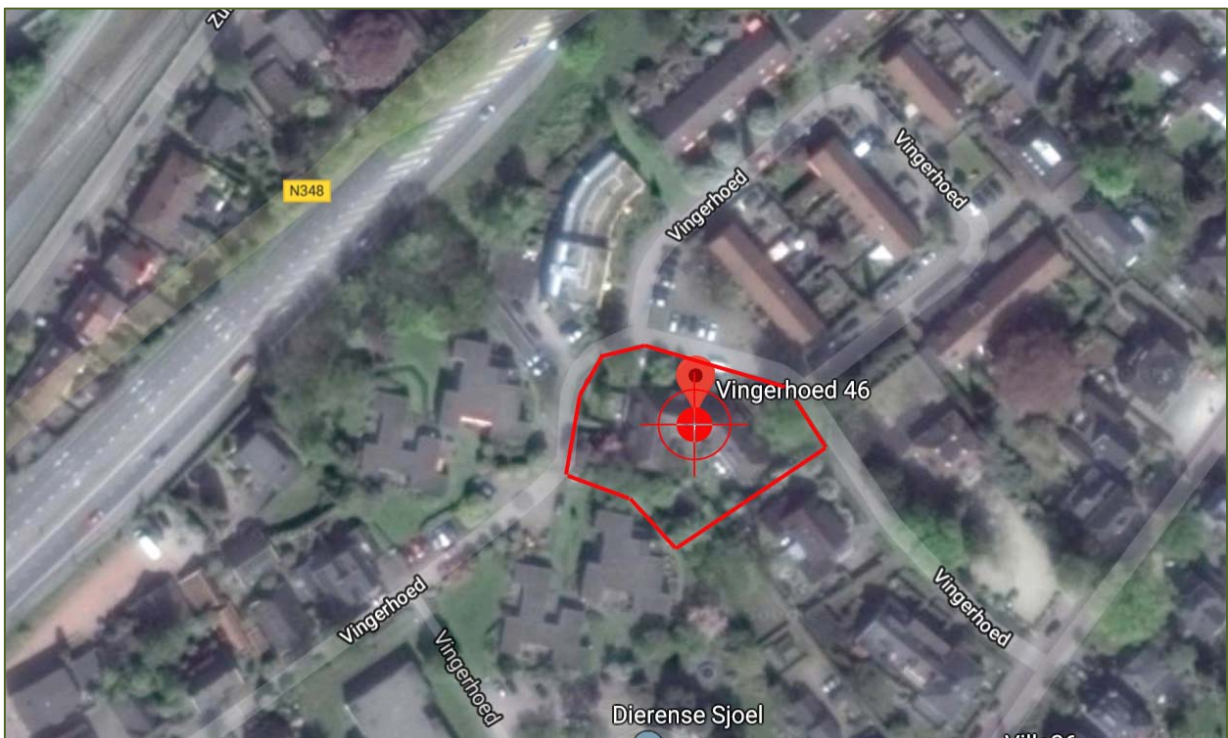
In verband met vernieuwing (verbouwing of nieuwbouw) van een bestaand gebouw aan de Vingerhoed 46 in Dieren – waarvoor bestemmingsplanherzieningsprocedure loopt – heeft de heer S. Brinkman van Siza (contactpersoon) gevraagd om een ecologisch onderzoek in de vorm van een quickscan van beschermende natuurwaarden op de planlocatie. Dit onderzoek dient in het licht van de nieuwe *Wet natuurbescherming* (Wnb) en binnen het kader van de Omgevingsvergunning.

Het onderzoek richt zich specifiek op het aantonen of gemotiveerd uitsluiten van beschermde natuurwaarden binnen het aangegeven plangebied en de invloedssfeer daarvan.

Voor meer informatie over het ecologisch onderzoek van EcoNatura en informatie over de vigerende natuurwetgeving surf naar: www.econatura.nl

Planlocatie, onderzoeksgebied en ingreep

Het plangebied (ca. 0,12 hectaren) binnen de stedelijke omgeving van het dorp Dieren, namelijk op een woonerf aan de rondstraat Vingerhoed 46. Dit terrein ligt centraal in het ouder gedeelte van het dorp Dieren (Gelderland), tussen oudere en nieuwbouw ingekapseld.

Figuur 1. Situering van de planlocatie Huize Johanna (rood doelteken) aan de Vingerhoed 46 in Dieren (Gelderland). Het globale onderzoeksgebied, gebaseerd op de geschatte invloedssfeer van de nieuwbouw en binnen de begrenzing van het Siza-terrein is aangegeven met de rode omlijnning.

Het gebouw Huize Johanna stamt uit eind jaren '70 van de vorige eeuw en is thans volgens Siza aan volledige renovatie of anders nieuwbouw toe. Het gebouw bestaat uit een centraal gedeelte met twee vleugels. Er zijn drie verdiepingen. Het gebouw is al jaren in gebruik voor zorgbehoevende bewoners.

Om het huis ligt een tuin. Los van het gebouw en in de achtertuin staat een tweetal schuren (schuur en container).

De directe omgeving van het plangebied – binnen het woonerf - bestaat uit soortgelijke bebouwing en tuinen.

Figuur 2 geeft enkele impressies van het huidige plangebied.

De ingreep op de aangegeven planlocatie betreft vooralsnog een keuze tussen een volledige rennovatie of afbraak en nieuwbouw. Bij nieuwbouw zal het terrein naar aller waarschijnlijkheid een volledige transformatie ondergaan, met onder meer verwijdering van het gebouw en bestaande vegetatie; bij nieuwbouw een nieuwe situatie.

Werkwijze

Op 13 februari 2018 is door ecooloog en milieukundige Drs. E. van Maanen van EcoNatura een veldbezoek gebracht aan het plangebied. Dit onderzoek diende om de ingreep te kunnen plaatsen, natuurwaarden in kaart te brengen en de mogelijke ecologische gevolgen op te nemen.

Het onderzoek vond plaats op een zonnige en windstille winterochtend, ca. 3 °C.

Specifiek richtte het onderzoek zich op het vastleggen van *Vaste rust- en verblijfplaatsen* en andere essentiële leefgebiedsfuncties van beschermde planten en dieren, die mogelijk binnen de invloedssfeer van nieuwe ontwikkeling liggen; of juist niet. Dit tevens met oog op landschapsecologische relaties met de omgeving.

Het onderzoek viel in de winterperiode en daarmee buiten de groei en activiteits- of voortplantingsperiode van respectievelijk veel soorten planten en dieren. Echter op basis van habitatkwaliteiten en sporen¹ kan door een veldervaren ecooloog met veel soortenkennis alsnog worden aangegeven welke soorten mogelijk kunnen voorkomen en of bij gereede twijfel aanvullend onderzoek (o.a. ten aanzien van vleermuizen) nodig is in de geëigende activiteitsperiode van de betreffende soorten (zie navolgend de conclusies bij *Vleermuizen*).

---

¹ <https://www.econatura.nl/diersporenonderzoek/>

Figuur 2. Impressies van het plangebied Huize Johanna (gebouw en tuin) aan de Vingerhoed 46 in Dieren op 13 februari 2018.

Naast dit veldonderzoek is waar relevant en noodzakelijk aanvullende informatie aangeboord uit gegevensbronnen (digitale natuurbanken van de PGOs met de meest recente gegevens uit de afgelopen vijf jaar, natuurverslagen, wetenschappelijke artikelen, e.d.) van derden.

De resultaten van het ecologisch veldonderzoek zijn als volgt.

Resultaten

Ecologische kenschets van het plangebied e.o.

Het onderhavige plangebied ligt in een omgeving die in hoge mate door de mens aan banden is gelegd of een tamelijk intensieve (antropogene) gebruiksfunctie heeft, namelijk een woonwijk hoge bebouwingsdichtheid en overgebleven openheid door tuinen en straten. De wijk ligt ingekapseld in het dorp Dieren, dat ook veel oudere bebouwing kent. Dieren is een 'groen' dorp, met veel verweving aan natuurlijke elementen in de vorm van tuinen, lanen met oude bomen, oude boomgaarden; ligging aan de struwwal van de Veluwe en aan de uiterwaarden van de IJssel.

Huize Johanna is eind jaren '70 gebouwd en ligt tussen soortgelijke bebouwing. Om het huis heen ligt een tuin die veel door de bewoners wordt gebruikt voor verpozing. In de achtertuin ligt plaveisel en gazon omgeven door diverse struiken, of wat valt te typeren als plantsoen. Tevens staat er enkele oudere bomen (Tevens uit de jaren '70) waaronder coniferen, walnoot, appel en diverse sierbomen. Enkele bomen zijn begroeid met klimop. Het terrein is deels afgeschermd met haagbeukenhaag, rhododendron en coniferen.

Aan de zijkanten van het gebouw en in de voortuin, is grotendeels sprake van gazon en plantsoen met heester-perken. Zie figuur 2 voor impressies.

De tuinvegetatie is goed onderhouden, met slechts plaatselijk sprake van 'rommeligheid', zoals een al langer liggende blad- of takkenhoop achter in de tuin.

Ligging ten aanzien van beschermde natuurgebieden

Het onderhavige plangebied heeft geen enkele ecologische relatie met beschermde natuurgebieden, waaronder de op afstand en sterk door stedelijk gebied gescheiden Natura 2000-gebieden *Rijntakken* en *Veluwe*; niet relevant in deze situatie. Het onderzoek richt zich dan ook verder alleen op het aantonen of redelijkerwijs uitsluiten van beschermde planten en dieren binnen het plangebied.

Onderzoek beschermde flora en fauna

Er is met name gekeken naar *Vaste rust- en verblijfplaatsen* van planten (groeiplaatsen) en dieren met binding aan de (oud) stedelijke omgeving. De besproken resultaten van dit onderzoek zijn navolgend opgesplitst in soortgroepen.

Beschermde planten

De vegetatie binnen het plangebied bestaat uit aangelegde en goed onderhouden tuin met een hoogmatig tredmilieu.

Hoewel bijzondere planten met lente of zomergroei in de onderhavige onderzoekstijd (winter) veelal niet kunnen worden aangetoond, is het aannemelijk dat de tuin geen groeiplaatsen van zeldzame, bijzondere en/of beschermde plantensoorten bevat.

Entomofauna

Gezien het ontbreken van bijzondere natuurlijke vegetatie binnen het plan- en invloedgebied, kan het voorkomen van bijzondere, zeldzame en beschermde vlindersoorten en andere belangwekkende insectenfauna worden uitgesloten.

Vissen

Er liggen geen wateren in het ingreepgebied, zodat beschermde vissoorten hier niet aan de orde zijn.

Herpetofauna

Het plangebied maakt geen functioneel deel uit van het water- en landbiotoop van amfibieën (een enkele verdwaalde gewone pad, bruine kikker of kleine watersalamander verscholen en rustend in de tuin vanuit wateren - o.a. vijvers - in de omgeving daargelaten).

Het plangebied maakt zeker geen deel uit van belangwekkend amfibieënbiotoop; habitatkwaliteiten hiervoor ontbreken simpelweg.

(Broed)vogels

Met oog op broedvogels is gekeken naar aanwijzingen voor tuin- en stadvogels. De tuinen in de omgeving worden in de huidige situatie gebruikt door merel, roodborst, mezen en andere zangvogels zoals de heggemus. Er konden echter geen sporen van eerder gebruikte vogelnesten worden aangetoond; meestal goed zichtbaar in de kale wintervegetatie. Mogelijk kan de dichtere vegetatie, zoals de coniferen of klimop, een enkel nest van een merel of van een heggemus bevatten.

Het terrein wordt echter niet gebruikt door huismussen en aanwijzingen voor het nestelen van mussen in of aan het gebouw ontbreken. Ook andere gebouw bewonende vogels zoals zwarte roodstaart, spreeuw, gierzwaluw of kauw maken geen gebruik van het gebouw; of dit soort nieuwere gebouwen in gebruik. Het ontbreekt dus aan geschikte nestgelegenheid voor deze soorten.

Er hangt een enkele vogelkast aan het gebouw die in het zomerhalfjaar meermaals als broedholte door kool- of pimpelmezen kan worden benut.

Verder is speciaal gekeken naar de roestplaatsfunctie voor ransuilen, namelijk in de dichte en hoge coniferen die achterin (in een hoek van) de achtertuin staan. Hier werden echter geen aanwijzingen (schijt of braakballen; slapende uilen) gevonden, die daarop duiden.

Takkennesten en broedholten ontbreken geheel in de vegetatiestructuren. Broedmogelijkheden voor vogelsoorten met *jaarrond beschermde nesten* (waaronder spechten) ontbreken daarmee geheel.

Geconcludeerd kan worden dat indien de werkzaamheden voor renovatie of nieuwbouw buiten het algemene vogelbroedseizoen (15 maart - 15 juli) plaatsvinden, negatieve effecten voor broedvogels vermeden zullen worden.

Zoogdieren

In relatie tot zoogdieren is vooral gelet op soorten die bekend in de oudstedelijke omgeving en in nieuwere delen daarvan voorkomen. Zo is allereerst gelet op soorten als de steenmarter en andere marterachtigen die vanuit de omgeving kunnen voorkomen; bekend zijn vooral bunzing, hermelijn en wezel. Verder de eekhoorn, algemene soorten spitsmuizen (o.a. de huisspitsmuis), egel en ware muizen (veelal de gewone bosmuis).

De steenmarter komt met zekerheid voor in de omgeving, als bekende inwoner van Dieren. Echter, de onderhavige gebouwen lenen zich niet als kraam- of *dagrustplaats* voor deze marterachtige met reputatie. Toegangsmogelijkheden het gebouw binnen ontbreken. Het kan wel zo zijn dat steenmarters sporadisch op hun nachtelijke territorium- en foeragetochten de tuin van Huize Johanna bezoeken; bijvoorbeeld voor valappels in de nazomer. Maar dit betreft geen functie als *Vaste rust- en verblijfplaats* en de tuin is maar een klein onderdeel van een veel groter leefgebied met meer, wisselende en wellicht betere mogelijkheden tot schuilen en voedselvergarig. Hetzelfde geldt voor de eekhoorn, egel, algemene spitsmuissorten, wezel (algemeen voorkomend op het nabijgelegen landgoed Twickel) en de gewone bosmuis; tevens onder algehele vrijstelling van ontheffing in het licht van de Wnb in Gelderland.

De conclusie voor (grondgebonden) zoogdieren is dat hiervan geen belangwekkende en beschermde soorten met binding aan het onderhavige gebouw en tuin voorkomen, of dat deze op basis van terreineigenschappen en hoogmatig menselijk gebruik/beheer redelijkerwijs kunnen worden uitgesloten.

Vleermuizen

Bij nadere inspectie van het gebouw blijkt dat er wel gereede mogelijkheden tot gebruik door vleermuizen aanwezig zijn, als volgt. Het gebouw heeft spouwmuren die op diverse plekken middels stootvoegen toegankelijk zijn; namelijk gleuven boven de ramen en aan de basis van de schoorstenen. Tevens zijn er enkele openingen die toegang tot de dakboeien bieden; hoewel openingen naar ruimten achter de daklijsten of onderaan de boeien ontbreken. Een aantal van de genoemde openingen laat mogelijke aanwijzingen zien van dierbewegingen, door het ontbreken van spinrag en door (vage) sporen (mogelijk resten van vleermuiskeutels of 'smeer'). Navolgend (figuur 3) worden aanwijzingen hiervan getoond.

Figuur 3. In- en uitvliegmogelijkheden (stootvoegen en opening naar een van de dakboeien; en sporenaanwijzing) voor vleermuizen in Huize Johanna.

De aangewezen openingen bieden in principe toegang aan gebouw bewonende vleermuizen, in het bijzonder voor de *gewone dwergvleermuis*, een soort die ook hetzelfde type gebouwen als het onderhavige kan betrekken. Gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*) kunnen zowel in de zomer als in de winter aanwezig zijn, hoewel de kans op grotere aantallen vooral in de zomer aanwezig is. Nauwe spouwruimten kunnen dan als langdurige verblijfplaats worden gebruikt voor de voortplanting

(kraamplaats) of als slaapplek voor meerdere dieren (in dit geval mogelijk variërend in aantal van een enkeling tot een tiental).

Tevens gunstig voor vleermuizen is de ligging van het gebouw in een groene omgeving met veel opgaande vegetatie. Dit vormt onderdeel van de geleidende infrastructuur voor vleermuizen foeragerend in het dorp of daarbuiten. Rond het gebouw zorgen verspreide bomen en hogere struiken met de draaiende zon in de zomermaanden voor deels verwarming en verkoeling van het gebouw, wat gunstig is voor de gewone dwergvleermuis die opgewarmde plekken in gebouwen graag betreft; maar bij het te heet worden ook naar koelere plekken moet kunnen bewegen.

Aangezien op basis van de onderhavige bevindingen niet kan worden uitgesloten of vleermuizen wel of niet gebruik maken van Huize Johanna als Vaste rust- en verblijfplaats is nader onderzoek nodig in de geëigende (zomer) periode, met behulp van vleermuisdetectoren en conform het zogenaamde Vleermuisprotocol. Dat protocol houdt in dat onder de juiste weersomstandigheden met meerdere momentopnamen verspreid in het zomerhalfjaar (tegen schemering en ochtendgloren) wordt gekeken naar het uit- en weer invliegen van vleermuizen; of het ontbreken daarvan. Zulks geeft uitsluitel over de te nemen beschermingsmaatregelen en de verdere procedure in het kader van de Wet natuurbescherming.

Conclusies in het licht van de natuurbescherming

Op basis van het voorgaande onderzoek kan worden geconcludeerd dat de renovatie of nieuwbouw van locatie Huize Johanna op basis van de huidige situatie *geen negatieve effecten* heeft op beschermde natuurwaarden, met uitzondering van vleermuizen.

Vleermuizen zijn conform de Europese Habitatrichtlijn en middels de Wet natuurbescherming in Nederland beschermt. Dit betekent dat ook Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen strikt beschermd zijn en met zorg dienen te worden behandeld. Aangezien er aanwijzingen zijn dat gebouw bewonende vleermuizen (meest kansrijk in dit geval is de Gewone dwergvleermuis) gebruik kunnen maken van het gebouw Huize Johanna, wordt nader onderzoek om dit volledig onderbouwd aan te tonen of redelijkerwijs uit te sluiten ten zeerste aanbevolen; dit om overtreding van de Wet Natuurbescherming te voorkomen en vleermuizen als kwetsbare dieren te borgen.

→ *Vervolgonderzoek naar het gebruik van Huize Johanna door vleermuizen in de zomerperiode en conform het Vleermuisprotocol wordt aanbevolen; maar zie vervolgens het navolgende.*

Of vervolgonderzoek noodzakelijk is, is nog wel afhankelijk van of er renovatie of afbraak en nieuwbouw van Huize Johanna gaat plaatsvinden. Bij een lichte renovatie kunnen bij voorbaat mitigerende maatregelen worden genomen, die er voor zorgen dat de potentiële verblijfplaatsen en toegangswegen behouden blijven en dat de meest ingrijpende werkzaamheden niet tijdens de zomerperiode plaatsvinden. Een werkprotocol voor bescherming van vleermuizen is in dit geval van toepassing. Vleermuisonderzoek vooraf kan dan wel inzicht geven in het voorkomen van vleermuizen en de mogelijkheden of beperkingen van de renovatie. Bij een sterk ingrijpende renovatie of afbraak en nieuwbouw, is een volledig vleermuis-beschermingsonderzoek wel aan de orde.

Verder wordt ten aanzien van bescherming van broedvogels aanbevolen om tijdens de zomerperiode (broedperiode) geen verstorende maatregelen in de tuin te laten plaatsvinden.

Geraadpleegde bronnen

www.waarneming.nl

www.telmee.nl (invoerportaal en gegevensbank NDFF)

Topografische atlas Gelderland

Resume: Erwin van Maanen (EcoNatura) als ervaren ecologisch deskundige

Erwin van Maanen studeerde biologie en ecologie aan de University of Adelaide (Australië) en natuurwetenschappelijke milieukunde (met accent op milieubiologie, natuurbescherming en milieu- en natuurwetgeving) aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Hij houdt zich al sinds eind jaren '70 van de vorige eeuw bezig met natuuronderzoek. Sinds 2000 werkt hij als onafhankelijk ecologisch adviseur en onderzoeker en heeft zich over de jaren gespecialiseerd als landschapsecoloog met werkzaamheden gericht op natuurbehoud- en ontwikkeling. Hij is tevens specialist geworden in ecologische beoordelingen van de effecten van menselijke activiteiten op natuur & landschap en heeft daarin een zeer grote verscheidenheid aan projecten behandeld, in zowel binnen- als buitenland. Uit het jarenlang beoordelingen van de invloed van de mens op natuur (oorzaak en gevolg-relaties) heeft hij veel referenties opgedaan. Hij wordt ook regelmatig gevraagd voor contra-expertise-onderzoek door natuurbeschermingsorganisaties.

Verder is hij professioneel werkzaam als *Visiting research fellow* op het terrein van internationale natuurbescherming aan de Universiteit van Cumbria (in Engeland) en was lid van de werkgroep *Visions of Nature* aan de Radboud Universiteit. Hij is recent lid geworden van de Commission on Ecosystem Management (Rewilding Taskforce) van het IUCN.